

2015-09-11

TJÄNSTESKRIVELSE
KUN 2015/41-860

Kulturnämnden

Kapacitetsutredning – behov av ytor och lokaler för konst och kultur

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att beakta behovet av utveckling och kapacitetshöjning av lokaler för konst och kultur enligt denna tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Fram till år 2030 kommer antalet innevånare i nämndens prioriterade åldersgrupper 3-19 år att öka med cirka 10 000, motsvarande 44 procent. En ökad befolkning ställer krav på en utbyggnad av välfärdsfastigheter inom olika verksamhetsområden. Betydelsen av tillgång och närhet till konst och kultur är viktig för att kommunen ska upplevas som attraktiv för både dem som redan bor här och dem som ska flytta till kommunen när nya bostäder byggs.

Samtidigt finns det idag inga allmänt accepterade och vedertagna nyckeltal som anger vad ett område bör ha för utbud av möjligheter till att utöva olika kulturaktiviteter. Vilket utbud och vilka anläggningar som finns styrs av politiska beslut och av privata fastighetsägare.

I september 2014 beslutade kulturnämnden att skicka in en beskrivning av nämndens behov av verksamhetslokaler till kommunfullmäktige. Beskrivningen pekade ut inriktningar och behov på en övergripande nivå och ledde fram till att kulturnämnden beslutade att genomföra en behovs- och kapacitetsanalys under 2015 (dnr 2014/132-040).

Under perioden maj till september har Ramböll Management Consult gjort en fördjupning av kapacitetsbehovet inom kultur. Arbetet baseras bland annat på enkäter till samtliga anordnare finansierade av kulturnämnden samt tidigare rapporter och utredningar av kultur- och fritidsenheten. Utifrån den samlade kunskap har enheten sammanställt en förteckning över behoven av kulturverksamhet och anläggningar som har bedömts behövs på kort och lång sikt.

En av satsningarna som föreslås är ett kulturcentrum i centrala Nacka vid Forums tunnelbaneområde. Samordning mellan bibliotek, konsthall, skola och möjlig nationell scenkonstaktör gör projektet viktigt för framtida kulturverksamhet i Nacka. Här uppskattar kultur- och fritidsenheten investeringen till cirka 200 miljoner kronor.

I kommundelar med stark expansion som Kvarnholmen, centrala Nacka och Orminge, är det viktigt att kultursatsningar prioriteras. Biblioteket på Kvarnholmen, utveckling av området runt Nacka aula och planeringen av ett kulturstråk i Orminge är också högt prioriterade i det fortsatta planeringsarbetet.

I utvecklingsprojekten som pågår för Saltsjöbaden Centrum och Älta Centrum påverkas befintliga kulturlokaler och därmed måste även här en översyn och samordning ske för att se möjliga synergieffekter vid planeringen.

Då Rambölls rapport lyfter fram behovet av verksamhetsanpassade lokaler i Fisksätra är en tillbyggnad och anpassning i anslutning till museet Hamn och Fisksätra folkets hus viktigt.

Ärendet

Bakgrund

Fram till år 2030 kommer antalet innevånare i nämndens prioriterade åldersgrupper 3-19 år att öka med cirka 10 000, motsvarande 44 procent. En ökad befolkning ställer krav på en utbyggnad av välfärdsfastigheter inom respektive verksamhetsområde. För att möjliggöra och förenkla planeringen ska nämnderna årligen lämna förslag till kommunstyrelsen gällande behov av nya verksamhetslokaler fram till år 2030. I detta ärende beskrivs kulturnämndens behov av anläggningar och lokaler.

I september 2014 beslutade kulturnämnden att överlämna en beskrivning av nämndens behov av verksamhetslokaler till kommunfullmäktige. Beskrivningen pekade ut inriktningar och behov på en övergripande nivå och ledde fram till att kulturnämnden beslutade att genomföra en behovs- och kapacitetsanalys under 2015 (dnr 2014/132-040).

Nyligen genomfördes en kapacitetsutredning gällande behov och efterfrågan av lokaler för konst- och kulturverksamhet i Nacka kommun och redovisas i rapporten ”*Kapacitetsutredning behov av ytor och lokaler för konst och kultur*” (bilaga 1). Rapporten baseras framför allt på resultatet av en enkät riktad till alla kulturanordnare, kulturhus och ett fyrtiotal kulturföreningar.

Kultur- och fritidsenhetens bedömning och analys

Det finns idag inga allmänt accepterade och vedertagna nyckeltal som anger vad ett område bör ha för utbud av möjligheter till att utöva olika kulturaktiviteter. Vilket utbud och vilka anläggningar som finns styrs av politiska beslut och av privata aktörer.

Behovet av lokaler och anläggningar för kulturverksamhet riktad till barn och ungdomar bör tillgodoses i första hand. Denna verksamhet omfattar dels barns och ungdomars eget skapande, dels deras tillgång till ett utbud av professionellt producerad konst och kulturverksamhet.

Rapporten bekräftar och kompletterar kultur- och fritidsenhetens tidigare undersökningar och dialoger, som visar att nedan faktorer utgör hinder för kulturverksamheten att etableras i alla kommundelar, växa, utvecklas kvalitativt och bedrivs resurseffektivt;

- Brist på lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet, såväl verksamhetsanpassade, som tillgång till enklare undervisningssalar (klassrum) i grundskolor. Skolornas lokaler har brister i standard och det är svårt att samarbeta med vissa grundskolor.
- Upplevda höga hyror och taxor i kulturhusen.
- I en del kulturhus ser brist på bland annat fler omklädningsrum och duschar.
- Transparent konkurrensneutralt bokningssystem av lokaler saknas.
- Kulturlokalerna är fullbokade på attraktiva tider.
- Otillräcklig teknisk utrustning i kulturhusen.
- Brist på scener med en publikkapacitet från 800-2 000 personer.
- För få lokaler för möten.
- Lokaler för t.ex. multimediaproduktion och ¹LAN.

Behovet av en utbyggd kulturverksamhet är störst i Fisksätra och Västra Sicklaön. Behovet i Fisksätra är dock inte endast en fråga om tillgång till lokaler. Enheten gör bedömningen att den socioekonomiska situationen i området gör att många barn inte kan delta i musikskoleverksamheten, vilket har gett utfall i utredningen. Utvecklingsbehovet är störst inom områdena; musik, dans och teater samt scenkonst och tillgång till cirkushall samt tillgång till hall med hoppgröp för cirkus.

Dieselvekstaden och ett nytt kulturcenter i centrala Nacka

Verksamheten i Dieselvekstaden byggdes för att ta emot 500 000 besökare per år. Nu har vuxit och utvecklats och år 2013 tog man emot 1,3 miljoner besökare. Det stora antalet besökare har inneburit slitage och resulterat i platsbrist för flera aktörer, bland annat för biblioteket och dansaktörer. Mot bakgrund av detta behövs en renovering och utbyggnad av Dieselvekstaden prioriteras. Våren 2015 genomfördes en förstudie gällande lokalbehoven (bilaga 2). En fördjupning av programarbetet behöver göras.

Det är av stor vikt att ett nytt kulturcentrum centralt beläget på västra Sicklaön i anslutning till tunnelbana och Forum tillkommer, för att avlasta Nacka kulturcentrums verksamhet i Dieselvekstaden och klara framtida behov av kulturverksamhet. Kultur- och fritidsenhetens bedömning är att det även är en viktig del i utvecklingen av Nacka stad. För att uppnå störst resurseffektivitet och synergier mellan verksamheterna är det av betydelse att där det är möjligt, samlokalisera scen, bibliotek, konsthall, verkstäder och mötesytor.

¹ Local Area Network (LAN)

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUF5, pekas västra Sicklaön ut som en del av en regional stadskärna, som ska erbjuda ett kulturliv i världsklass. Rambölls rapport visar att det kan finnas ett behov av en regional scen i Stockholmsområdet. Publikkapaciteten bör vara 800-2 000 personer. Kultur- och fritidsenheten gör bedömningen att en marknadsundersökning bör ingå i en förstudie kopplad till exploateringsprojektet för det aktuella området där även en ny bussterminal planeras ligga.

Generella behov och utgångspunkter i den fortsatta planeringen

Kommunen behöver en lokalförsörjningsstrategi och tydlig process för en effektiv lokalförsörjning och samverkan. Vid all om- och nybyggnation av grundskolor bör kulturnämndens behov beaktas i ett tidigt planeringsskede.

Kapacitetsutredningen visar att det i dagsläget finns ledig kapacitet i kulturhusen under förmiddagar, helger och lov. Rapporten visar även att det bedrivs annan verksamhet än konst och kultur i husen, vilket bör beaktas i den fortsatta planeringen.

Den snabba teknikutvecklingen och digitaliseringen skapar nya möjligheter att sprida och producera kultur, och ökar möjligheten att ta emot kultur från andra platser i världen, exempelvis konserter och scenkonstföreställningar. Dessa aspekter bör tas tillvara i den fortsatta utvecklingen av såväl, infrastrukturen inom barn- och ungdomskulturverksamheten, som inom kulturverksamheten för en bred allmänhet. Konkreta åtgärder som detta medför är bland annat; inventering av tillgång till trådlösa nätverk, teknisk utrustning för att bland annat kunna erbjuda digitala föreställningar från utlandet, samt verksamhetslokaler och anordnare som ger förutsättningar för skapande i en digital värld.

Behov av ökade biblioteksytor

Samtliga kommundelar har behov att utöka biblioteksytorna. Ytor som eftertraktas är mindre rum för studievägledare och annan rådgivning, ytor för barnkultur, studieplatser, möteslokaler samt i vissa fall utökade ytor för skapande verksamhet. Dessa behov bör beaktas vid utformningen av kulturskolekluster i centrala lägen i kommundelarna, samt vid ombyggnationen av Dieselverkstaden och vid etableringen av ett nytt kulturcenter i centrala Nacka.

Genus och jämställdhet

Rapporten påvisar att det finns få studier som analyserat kommunal kulturverksamhet ut ett genusperspektiv. Vid planeringen av framtida satsningar inom såväl kultur som idrott och fritidsverksamhet är det mycket viktigt att beakta dessa fakta.

Arbetet framöver måste inriktas på att analysera och identifiera brister inom kulturverksamheten och därefter utforma och utveckla aktiviteter för att öka jämställdheten. Även hur lokalförsörjning och lokalkapacitet utformas utifrån användning och resursfördelning är viktigt att se över. Genom att se på helheten av utnyttjande av lokaler för såväl kultur som inom idrott och fritid, finns möjligheter att vidga sättet att se på jämställdhet.

Behov av nya anläggningar och tillbyggnader av befintliga på kort och lång sikt

Den samlade bedömningen, utifrån genomförd utredning och befolkningsökning är att det behövs ett utökat antal anläggningar för kulturverksamhet.

På Kvarnholmen sker en stor inflyttning och vid planeringen av kommande skolbyggnad måste samordning ske vad gäller lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet för att tillgodose behovet av verksamhetsanpassade lokaler. Specifikt att beakta vid en etablering är ett bibliotek med en högteknologisk profil, vilket bland annat innebär införandet av ”Bibliotek MerÖppet” med dygnet runt service.

I Rambölls rapport framgår att det finns ett underskott av lokaler för konst och kultur i Fisksätra. En tillbyggnad och anpassning i anslutning till museet Hamn erbjuder goda exploaterings möjligheter och skulle främja kultur och fritidsutbudet i Nacka. En sådan anpassning kan med fördel genomföras i etapp ett, perioden från idag till och med år 2020. Specifikt att beakta vid en anpassning och tillbyggnad är behovet av scen, danssalar, cirkushall, verkstäder för bild och form, media, musikrelokaler, inspelningsstudio. En annan möjlighet skulle vara att förlägga konst och kulturverksamheter i anslutning till fritidsanläggningar i området och eller förstärka lokaler i anslutning till Fisksätra folkets hus. En tredje möjlighet är att kombinera en koncentrerad kulturverksamhet med exempelvis en idrottsverksamhet.

Det planerade kulturcentret i centrala Nacka kommer att inrymma dagens bibliotek i Nacka Forum. Här finns samordningsvinster att göra. Samarbeten med eventuella framtida skolor och nationella scenaktörer kommer att påverka planeringen av kulturcentret och effektivisera nyttjandet. Specifikt är behovet av en konsthall, verkstadslokaler, förråd, black box² och danssal.

I programmet för utvecklingen av Orminge centrum ingår utökade ytor för kulturverksamhet. Tidigare utredning visar på möjligheten att bygga ut Boo folkets hus. Att samlokalisera biblioteket, som idag ligger i centrumbyggnaden, så att det bildar ett kulturstråk med folkets hus och kyrkans lokaler. Detta kan bidra till bra synergieffekter mellan de olika kulturverksamheterna. En sådan utbyggnad kan med fördel planeras in i etapp två, från år 2021 till och med år 2025.

I utvecklingsplanerna för Älta centrum ingår behovet av kulturskolekluster och utökade ytor för biblioteket. Specifikt att beakta vid en etablering är behovet av undervisningsrum för musik, danssalar, verkstäder för bild och form, mediateljé. I utvecklingen bör en integrering av Älta Kulturknut, biblioteket och fritidsgård ske. Denna utveckling bör ske i etapp två.

² Black box är scen med största möjliga flexibilitet, till skillnad från en traditionell scen- och salonglokal

Nacka Aula är i behov av utökad kapacitet för att fylla dagens behov och behöver byggas ut för att möta befolkningsökningar på Sicklaön. Översyn av samordningsfördelar med ombyggnation av kringliggande fastigheter krävs.

Behoven av kulturlokaler i Saltsjöbaden påverkas av pågående detaljplaneprocess för befintliga lokaler som bibliotek, teaterlokaler och föreningslokaler. För att behålla och utveckla befintliga verksamheter behöver en genomlysning göras.

Behov av nya anläggningar utifrån olika tidsperioder och prioriteringar

I tabell ett nedan sammanfattas de behov av nya kulturanläggningar fram till och med år 2030. I sammanfattningen finns en uppskattning av den investeringsutgift dessa satsningar skulle innebära. Men det kan lika väl vara så att en extern part går in som part som bygger och har driftsansvar. Beloppen ska mer ses som en indikation på omfattningen av anläggningen. Fram till år 2030 föreslås anläggningar motsvarande en investeringsutgift på 375 miljoner kronor.

Under etapp ett, år 2015 till och med 2020 föreslås att biblioteket på Kvarnholmen och det utvecklade kulturklustret i Fisksätra, påbörjas och eller slutföras. Dessa två anläggningar beräknas ha investeringsutgifter motsvarande 25 miljoner kronor. Anläggningarna är i prioritet ett. Övriga föreslagna anläggningar ligger i etapp två till en samlad uppskattad investeringsutgift på 350 miljoner kronor.

Tabell 1. Behov nya anläggningar utifrån rimligt utbud utifrån dagens brist, beräkning inflyttning och för ett önskvärt utbud

Anläggning, ny- eller tillbyggnad	Etapp			Prioritering 1= mkt viktigt 2= mer viktigt 3= viktigt	Behov av nya anläggningar till år 2030	Uppskattad investerings- utgift, mnkr
	2020	2025	2030			
Bibliotek Kvarnholmen, cirka 450 kvm	1			1	1	15
Utvecklat kulturkluster, Fisksätra	1			1	1	10
Kulturcenter centrala Nacka		1		1	1	200
Utvecklat kulturkluster, centralt Orminge		1		2	1	75
Utvecklat kulturkluster Älta centrum		1		3	1	75

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagna anläggningar innebär en ökad driftkostnad på cirka 55 miljoner kronor. Om Nacka kommun själv väljer att finansiera detta så beräknas investeringsutgiften till 375 miljoner kronor. Observera att beloppen är grova antaganden som bygger på en idé om storleken på anläggningen och eller tillbyggnaden. För mer precisa kostnads och utgiftsuträkningar krävs tydligare behovsbeskrivning och förstudier.

Konsekvenser för barn

Barn- och ungdomar är en prioriterad målgrupp för kulturnämndens ansvarsområden. Behovs och kapacitetsanalysens syfte är att höja kvaliteten, öka mångfalden och förbättra tillgängligheten till kultur för alla barn och ungdomar i Nacka. Förslagen till utbyggnad av kulturanläggningar, effektivare användning av befintliga lokaler etc. förväntas bidra till ett attraktivare utbud för barn och unga.

Bilagor

1. Ramböll Management Consults rapport, Kapacitetsutredning behov av ytor och lokaler för konst och kultur
2. Cedervall Arkitekter, Lokalöversyn och förstudie, 2015-04-02

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur-och fritidsenheten

Susanne Broman Kjulsten
Samhällsplanerare
Kultur-och fritidsenheten